

дільничного офіцерові поліції, це призведе до перевантаження цих працівників. Крім виконання своїх безпосередніх обов'язків їм буде необхідно ще здійснювати і дізнання, що неминуче призведе до низької якості його проведення. А тому було б доцільно передбачити у КПК України норму, яка б визначала здійснення дізнання уповноваженими особами інших підрозділів лише для проведення першочергових процесуальних дій. Після їх проведення, матеріали дізнання повинні передаватися для провадження штатним дізнавачам.

Перелік використаних джерел

1. Вапнярчук В.В. Процесуальне становище особи, яка проводить дізнання : дис. ... канд.. юрид. Наук : 12.00.09. В.В. Вапнярчук. Харків, 2000. 198 с.
2. Иванов В.А. Дознание в советском уголовном процессе В.А. Иванов. Л. : ЛГУ, 1966. 37с.
3. Коврига З.Ф. Дознание в органах милиции Коврига З.Ф. под ред. Чугунова В.Е. – Воронеж : Изд-во Воронеж. Ун-та, 1964. 59 с.
4. Научно-практический комментарий Уголовно-процессуальный кодекса Украинской ССР под редакцией М.Г. Самаева. Рецензент Ф.А. Лопушанский Киев, 1974. 544 с.

Віта Юріївна ПЕРВІЙ,

ад'юнкт кафедри кримінального процесу

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ ЗЛОВЖИВАННЯМ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ

На сьогоднішній день одним із пріоритетів для українського суспільства є вирішення проблеми корупції. Загальновизнано, що злочини пов'язані зі

зловживанням владою або службовим становищем відносяться до корупційних злочинів та створюють загрозу демократичному розвитку і національній безпеці України. Вони негативно впливають на всі сфери суспільного життя, економіку, освіту, політику, соціальну і правову сфери, міжнародні відносини.

Вказані злочини входять до числа найбільших проблем населення і боротьба з ними залишаються в Україні нагальною загальнодержавною проблемою.

Вивченню різних аспектів злочинів, пов'язаних із зловживанням владою або службовим становищем, а також особливостей проведення по ним негласних слідчих (розшукових) дій, присвячені роботи багатьох наукових діячів, а саме: Н. В. Багрій, М. В. Даньшин, С.С. Кудінов, В.В. Луцик, А.А. Полтавський та ін.

Слід зазначити, що Конституція України в ч. 2 ст. 19 задекларувала, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Це положення Основного закону вказує на те, що особи, уповноважені виконувати функції органів державної влади або місцевого самоврядування, зобов'язані у своїй повсякденній діяльності діяти так, як це прямо дозволено законом.

Будь-які відхилення від цього принципу є правопорушеннями, найнебезпечнішим з яких є зловживання владою або службовим становищем, кримінальна відповідальність за яке передбачена ст. 364 Кримінального кодексу України [1].

Слід зазначити, що цей злочин в кримінальному законі кваліфікується як корупційне діяння. Реалізація державної політики в сфері національної безпеки, боротьби зі злочинністю та запобігання корупції покладається на правоохоронні органи.

Стаття 364 Кримінального Кодексу України (далі - КК України) регламентує зловживання владою або службовим становищем, як умисне, з метою одержання

будь-якої неправомірної вигоди для себе чи іншої фізичної або юридичної особи використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно заподіяло істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб [1].

Викликає тривогу той факт, що кількість зареєстрованих злочинів відрізняється від кількості залучених до кримінальної відповідальності осіб за вказаними злочинами і продовжує залишатися стабільно низьким. Число посадових осіб, які вчинили даний вид кримінальних правопорушень в Україні практично не зменшується, незважаючи на значну увагу і зусилля держави і суспільства в пошуках правових варіантів розв'язання проблеми.

Під формуванням системи доказів з пред'явленням підозри винній особі у вчиненні злочину, пов'язаного з корупцією, слід розуміти процес накопичення слідчим під час розслідування достовірної та повної інформації, яка свідчить про те, що саме підозрювана слідчим особа вчинила злочин. Для успішного розслідування кримінального провадження фіксація і збір доказів має важливе значення. У зв'язку з цим, кримінальний процесуальний кодекс України (далі - КПК України) передбачає інститут негласних слідчих (розшукових) дій (далі - НСРД), які є одним із засобів формування доказів у кримінальному провадженні при розслідуванні злочинів, пов'язаних зі зловживанням владою або службовим становищем.

Так відповідно до ч. 1 ст. 246 КПК України, НСРД є різновидом слідчих (розшукових) дій, інформація про факти і методах яких не підлягає розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України [2]. За своєю юридичною природою вони є кримінальними процесуальними діями, процесуальна форма яких відрізняється від процедури проведення оперативно-розшукових заходів. НСРД дозволяються тільки під час конкретного кримінального провадження, і це не є

виключенням і для злочинів, пов'язаних зі зловживанням владою або службовим становищем.

Проведення негласних заходів є достатньо копіткою в тактичному плані діяльністю, якій передують процесуальна діяльність з прийняття відповідного рішення уповноваженим суб'єктом і «санкціонування» цього рішення слідчим суддею (але не у всіх випадках)[3].

Більшість з них проводяться з дозволу слідчого судді за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого з прокурором. Виняток становить контроль за вчиненням злочину (ч. 4 ст. 246 та ч. 7 ст. 271 КПК України) та виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації [2].

Однак, якщо, наприклад, контроль за вчиненням злочину або виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності передбачає певні форми втручання у приватне спілкування, то в рамках проведення таких негласних заходів, уповноважений суб'єкт має звернутися за відповідним дозволом до слідчого судді [3].

Проаналізувавши позиції багатьох учених, слід зазначити, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій при розслідуванні злочинів, пов'язаних із зловживанням владою або службовим становищем, необхідно для збору доказів і доказування.

Без перебільшення можна зазначити, що цей спосіб є найефективнішим, оскільки під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій отримуються відомості, що підтверджують суб'єктивну сторону злочину або про подію кримінального правопорушення в деталях (коли, наприклад, особи, які перевіряються на причетність до злочину, засобами зв'язку його обговорюють чи пересилають у месенджерах відповідні матеріали). Разом із тим за допомогою негласних слідчих (розшукових) дій можливо отримати інформацію про місця

перебування особи, яка переховується від органу досудового розслідування, або про докази вчинення злочину, які приховуються учасниками [3]. Серед негласних слідчих (розшукових) дій, які доцільно проводити під час розслідування злочинів, пов'язаних із зловживанням владою або службовим становищем, можна виділити такі, як: аудіо-, відеоконтроль особи; накладення арешту на кореспонденцію; огляд і виїмка кореспонденції; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; зняття інформації з електронних інформаційних систем; дослідження інформації, отриманої при застосуванні технічних засобів; спостереження за особою, річчю або місцем; аудіо-, відеоконтроль місця.

З огляду на все вищевикладене, зазначимо, що зловживанням владою або службовим становищем, як один з видів корупційних злочинів, найскладніший з точки зору доведення серед кримінальних злочинів і вимагає високої кваліфікації слідчого, готовності оперативно і ефективно використовувати надані повноваження. При проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, враховуючи тактичні особливості розслідування корупційних злочинів, слідчому необхідно аналізувати і приймати рішення на підставі наданих йому матеріалів або досліджених особисто обставин. Тому, слід підтримати позицію Білоус І.М., який вважає, що важливою умовою прийняття законного і обґрунтованого рішення по злочинам, пов'язаним зі зловживанням владою або службовим становищем, є оцінка доказів, яка передбачає перевірку їх перш за все з точки зору законності, тобто, чи не було порушень при зборі і закріпленні фактичних даних, чи не будуть впливати порушення на достовірність та повноту інформації, чи дозволяє закон використовувати джерело фактичних даних такого роду [4, С.83].

Перелік використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р .. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 16.05.2021).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 16.05.2021).

3. Процесуальний алгоритм розгляду слідчим суддею клопотання про дозвіл на проведення негласних (слідчих) розшукових дій (частина перша). URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/protseualnyj-algorytm-rozglyadu-slidchym-suddeyu-klopotannya-pro-dozvil-na-provedennya-neglasnyh-slidchyh-rozshukovyh-dij-chastyna-persha/>

4. Білоус І. М. Особливості доказування злочинних діянь з ознаками корупції / Вісник Маріупольського державного університету серія: Право 2017, вип. 13. С.82-87.

Олена В'ячеславівна НАДЬОН,
*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри наглядово-профілактичної
діяльності Національного університету
цивільного захисту України*

ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ ТА ЗМІНИ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Положення Конституції України закріплюють в ст. 29 право на свободу та особисту недоторканність людини. [1] Адже саме ці цінності визнаються як найвищі соціальні. Поняття "свобода" й "особиста недоторканність" не випадково стоять поряд. Цей союз двох понять має свою історію. Ш.Л. Монтеск'є, при визначенні «свободи», акцентував свою увагу на тому, що це право людини робити все, дозволене законом. Лише за таких умов людина може мати повну свободу, бути вільною у виборі певного варіанта поведінки в межах існуючих у державі законів. Якщо в суспільстві не забезпечена реалізація прав і свобод людини, таке суспільство не може вважатися демократичним [2].

Таким чином, поєднання двох прав- історичний процес, який почався ще у XIII столітті. Задля визнання та дотримання цих принципів, права закріплено у